



Petronyák László

A csodavárás csapdáinak veszélyei

(Gondolatok Kerékgyártó T. István

A totalitarizmus vége címlí írása kapcsán)

A rendszeresen publikáló szociológus szerző legutóbbi tanulmányában (Palócföld 1991/1. sz. 8-13. old.) – bonyolult elméleti felvetések “játékony kódében” – oly dolgokat kér számon az alig egy esztendő, fiatal, épp ezért még sérülékeny és korántsem tökéletesen működő új magyar demokrácián (pl. “a jogérvényesülés társadalmi alapjainak megteremtése”), amely *útravalónak* azért sok, mert már ismert; *számokérésnek* pedig még egy cikluszáró elszámoltatásnál is súlyosnak minősítené - az örökölt feltételek, a teremtett vagy kihagyott lehetőségek és mozgató okok részletezése nélkül.

Ennek ellenére a szerző gondolatmenetén érződik a tisztos aggódás a mai helyzetért és az ebből levezethető perspektivikus kilátásokért; valamint az etikai indíttatású jobbítás szándéka – néhány kategorikus vagy túlzottan elvont – elméleti –, ebből eredően esetenként félreérthető megállapítása mégis vitára, ellenérvekre készíti a figyelmes olvasót.

Mindenekelőtt amin fennakadhatunk: a szerző az eltelt, gyökeres változásokat hozó évet a “*posztkommunizmus*” időszakának nevezi, az eseményeket pedig – kézzelfoghatóságukat is elismerve – “*metafizikaiaknak*”. Mindkét jelző túlzottan leegyszerűsítő, s kategorikuságában erősen félreérthető. Klasszikus filozófiai olvasatban ugyanis a posztkommunizmus egyaránt jelenti az utókommunizmust, amelyből következhet a társadalom demokratikus átalakulásából eredő elhalása éppúgy, mint az átmeneti háttérbe szorulását követő újjáéledése is. Ezért lenne szerencsésebb és egyértelműbb a kommunista berendezkedés és diktatúra utáni demokratikus átmenet - ellentmondásoktól és a súlyos, örö-

költ terhektől nem mentes, ám céljaiban mindenképpen biztató és emberi időszakának nevezni napjainkat!

A metafizika pedig az ókori görögök óta a jelenségek egymástól való elszigeteltségét, megváltoztathatatlanságát, egyszer s mindenkorra adottságát jelenti.

Önkéntelenül adott tehát a kérdés: szerzőnk szerint (ráadásul véleményét az emberek, a megfoghatatlan tömeg szájába adja) itt semmi nem változott, mert ha az események valóban metafizikaiak, akkor rendszerváltás ide, új, többpárti demokratikus parlament és kormány oda, minden eleve megváltoztathatatlan.

Nem szeretnék tovább a szavakon lovgolni, de isten óvjon attól, hogy többekben - esetleg eme cikk hatására – annak a népi szólásnak a pejoratív “bölcössége” erősödjön föl a jelenlegi létnehézségek (benne a valós napi megélhetési gondok) hatására, hogy “a lánc maradt, csak az eb változott”!

Emlékezzünk: mindegyik felelősséggel cselekvő párt, majd az új parlament és

kormány programjában *óvott az eltűzött, azonnali csodavárástól*; attól az illúziótól, hogy a politikai rendszerváltással egycsapásra, rögtön jobb lesz minden! Ezt *épeszd ember*, aki ismeri a hazai gazdasági gondjainkat és a környező térség problémáit, *nem gondolta és nem is gondolhatja komolyan!*

Azt, hogy egyre több ember érzi rosszul, szorongatott egzisztenciális helyzetben magát; a politika olykor sokkoló hatással van rájuk, senki sem tagadja. Sajnos, a rendszerváltás a "bibliai hét szűk esztendőhöz" hasonló gazdasági feltételek között ment végbe, és küzdelmes út elé nézünk, melyen – bármily nehéz is lesz – végig kell mennünk, helytállva mindenkinek a maga helyén! Homokból, alapok nélkül ugyanis nem lehet tartós várat építeni. Ezt a korábbi éra a hetvenes években megpróbálta már. A következményei ismeretesek. Nem létezik, hogy a józan többség ma az átmeneti, látszólagos jobbért képes volna egy későbbi, még mélyebb válság veszélyeit vállalni.

Annak okait taglalni pedig merő döreség lenne, hogy hol és hogyan tanulhattuk volna meg a plurális, többpártrendszerű demokrácia sokszínűségének, gyakran kiszámíthatatlan politikai mozgásainak *értő követését és feldolgozását*; s a tudatos felkészülést az új

folyamatokban, ill. az újraépítkező, helyi társadalomban való részvétellel?!

A "mozdulatlansághoz" pedig talán még csak annyit, hogy az új, demokratikusan választott *Országgyűlés* működésének tíz hónapja alatt több mint 100 új törvényt, törvénymódosítást, határozatot stb. alkotott (ezzel garantáltan bekerülne a rekordok könyvébe). A parlament és bizottságai – az esetenkénti, látványosnak és időhűzónak tűnő pártközi torzalkodások ellenére – megfeszítetten és felelősen dolgozik, terhelése a jelenlegi helyzetben tovább már nem fokozható. De ugyanez érvényes a helyi önkormányzatok tevékenységére is.

Ugyanakkor ebben a folyamatban, minden embernek megvan a saját felelőssége és feladata. Különösen vonatkozik ez az "írástudókra". A negatívumok örökös hangsúlyozása, pesszimista jövőkép festése, aligha segíti elő a társadalom fejlődését, sőt jelentős termelődéréket von el. Éppen ezért az idézett vitacikk fő kérdését ("...mi történik itt?") talán szerencsésebb lenne úgy feltenni: mi történt és mi történik annak érdekében, hogy *megteremtődjön az új társadalomnak megfelelő új jogrend, s az érvényesüljön is* helyzetünk jobbítása, mindannyiunk érdekében.

